МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації до написання дипломної роботи

для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент інноваційної діяльності» першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2024

УДК 005(072.034)
М54

Укладач І. М. Геращенко

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту, логістики та інновацій.
Протокол № 5 від 31.10.2023 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до написання дипломної роботи
М54 для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент інноваційної діяльності» першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. М. Геращенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2024. – 44 с.

Подано методичні рекомендації щодо структури, змісту основних розділів, організації підготовки та написання, правил оформлення й порядку захисту дипломних робіт.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент інноваційної діяльності» першого (бакалаврського) рівня.

УДК 005(072.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2024

Вступ

Виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра є завершальним етапом навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти та кінцевим результатом самостійної індивідуальної науково-дослідницької діяльності, комплексним дослідженням, яке підбиває підсумки вивчення освітніх компонентів, проходження практичної підготовки, що передбачено навчальним планом за спеціальністю 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент інноваційної діяльності».

Атестацію за спеціальністю 073 «Менеджмент» здійснює екзаменаційна комісія відповідно до вимог Стандарту вищої освіти після виконання здобувачем вищої освіти навчального плану у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи бакалавра за спеціальністю 073 »Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент інноваційної діяльності». Атестацію здійснюють відкрито і публічно. До атестації допускають здобувачів вищої освіти, які виконали всі вимоги освітньої програми та навчального плану.

Кваліфікаційна робота має передбачати виконання складного спеціалізованого завдання або розв'язання практичної проблеми у сфері управління, що характеризується комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням теорій і методів економічної науки.

Кваліфікаційна робота – це навчально-наукова робота здобувача вищої освіти, виконувана на завершальному етапі здобуття кваліфікації бакалавра менеджменту для встановлення відповідності отриманих здобувачами вищої освіти результатів навчання (компетентностей) вимогам стандарту вищої освіти та освітньої програми.

У табл. 1 наведено компетентності та результати навчання за освітнім компонентом.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує освітній компонент

Результати навчання	Компетентності, якими має оволодіти здобувач вищої освіти вищої освіти
1	2
РН3	ЗК9, ЗК10, СК3, СК5
РН4	ЗК3, ЗК4, ЗК10, СК1

Закінчення табл. 1

1	2
РН5	СК1, СК3
РН6	СК2, СК12
РН7	СК1
РН8	СК1, СК2, СК7
РН16	ЗК9, ЗК11
РН17	ЗК3, ЗК10, ЗК11, ЗК14
РН18	ЗК11, СК12, СК16
РН19	СК17
РН20	ЗК11, СК12, СК18

Примітка.

РН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

РН4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.

РН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

РН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

РН7. Виявляти навички організаційного проєктування.

РН8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

РН16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

РН17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

РН18. Використовувати принципи та методи логістики в загальній системі. Демонструвати навички управління інноваційними процесами підприємства.

РН19. Вміти використовувати сучасні методи венчурного інвестування для активізації інноваційної діяльності

РН20. Мати навички використання для інноваційної діяльності підприємств інфраструктури ринку з метою формування позитивних економічних вражень про інноваційну продукцію та технології .

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК16. Здатність використовувати методи управління інноваційними процесами підприємства.

СК17. Здатність застосовувати сучасні методи венчурного інвестування для активізації інноваційної діяльності.

СК18. Здатність до використання для інноваційної діяльності підприємств інфраструктури ринку з метою формування позитивних економічних вражень про інноваційну продукцію та технології.

Дипломна робота є кваліфікаційним документом, на підставі якого екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і ухвалює рішення щодо присвоєння відповідної кваліфікації та видачу диплома.

У кваліфікаційній роботі не має бути академічного плагіату, фальсифікації та списування.

Кваліфікаційну роботу бакалавра допускають до захисту перед екзаменаційною комісією за умови, що рівень її унікальності (оригінальності) становить не менш ніж 56 % (протокол № 15 від 14.03.2023 р.), офіційно затверджений кафедрою менеджменту, логістики та інновацій ХНЕУ ім. С. Кузнеця).

Загальні положення

У дипломній роботі бакалавра потрібно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Дипломна робота бакалавра повинна мати певну логіку побудови, послідовність і завершеність. У процесі написання дипломної роботи здобувач вищої освіти вищої освіти обов’язково має посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати.

Дипломну роботу бакалавра подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису у твердій палітурці (обкладинці).

Етапи виконання дипломної роботи

Виконання дипломної роботи складається з таких основних етапів:

визначення напряму дослідження;

вибір і затвердження теми та змісту дипломної роботи;

проведення дослідження і написання роботи;

оформлення роботи;

публічний захист дипломної роботи.

Визначення напряму дослідження

Визначення напряму дослідження здійснюють з урахуванням організаційно-правової й організаційно-економічної форми підприємства бази проходження переддипломної практики, видів виробничо-господарської, економічної та соціальної діяльності підрозділу підприємства й завдань, виконуваних цим підрозділом, тематики наукових досліджень кафедри та інтересів здобувача вищої освіти.

Під час вибору напряму дипломної роботи здобувач вищої освіти вищої освіти може користуватися запропонованим кафедрою переліком тем чи запропонувати свою тему, узгодивши її з керівником дипломної роботи.

Вибір і затвердження теми та змісту дипломної роботи бакалавра

Тема дипломної роботи повинна бути актуальною, мати теоретичну цінність і практичну значущість, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку досліджуваного підприємства.

Тему дипломної роботи здобувач вищої освіти визначає спільно з керівником. За поданням керівника кафедра розглядає запропоновані теми та затверджує їх. Закріплення за здобувачем вищої освіти теми дипломної роботи оформлюють наказом ректора, цим самим наказом призначають керівників дипломних робіт бакалаврів.

Зміст дипломної роботи здобувач вищої освіти погоджує з керівником. Він містить назви всіх розділів та підрозділів, сформованих за результатами формулювання мети роботи і завдань, які повністю виконати для досягнення поставленої мети.

Проведення дослідження і написання дипломної роботи бакалавра

Проведення дослідження відбувається поетапно:

обґрунтування актуальності вибраної теми;

постановка мети і конкретних завдань дослідження;

визначення об’єкта і предмета дослідження;

вибір методів проведення дослідження;

оформлення результатів дослідження;

формулювання висновків і оцінювання одержаних результатів.

Дипломна робота має містити:

обґрунтування актуальності вибраної теми;

чітко визначені об'єкт і предмет дослідження;

виокремлені цілі дослідження та завдання з виконання науково-практичних досліджень, які забезпечать досягнення визначених цілей;

короткий науково-аналітичний огляд інформаційних джерел, нормативно-правового матеріалу щодо виникнення, розвитку та сучасного стану проблеми, що досліджують;

критичний аналіз та дослідження монографічних і періодичних науково-дослідних видань щодо теми дослідження;

подання ключової (визначальної) інформації на основі систематизації чи узагальнення в зручній для сприйняття формі (таблиці, діаграми, ілюстрації тощо);

самостійні дослідження, розрахунки, виконані із залученням сучасних інформаційних технологій для розв'язання прикладних задач, скриншоти результатів яких слід подати в додатках;

практичні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення діяльності організацій, установ, підприємств чи інших структурних органів;

висновки.

Дипломна робота бакалавра має містити:

титульний аркуш;

подання голові екзаменаційної комісії;

реферат (українською й англійською мовами);

зміст;

вступ;

основну частину;

висновки;

список використаних джерел;

додатки.

Титульний аркуш дипломної роботи бакалавра (додаток А) містить назву вищого навчального закладу, де виконано дипломну роботу; ім'я та прізвище автора; тему дипломної роботи бакалавра; ім'я та прізвище керівника і (або) консультанта; ім'я та прізвище рецензента; назва міста і рік написання.

Подання голові екзаменаційної комісії (додаток Б) містить: довідку про виконання навчального плану, яка формується та підписується секретарем факультету, висновок керівника дипломної роботи про якість її виконання, висновок випускаючої кафедри про допуск роботи до захисту.

Реферат (додаток В). Реферований зміст дипломної роботи бакалавра дає змогу висвітлити основні результати дипломної роботи. Реферат складають українською й англійською мовами. Він є розширеною анотацією змісту дипломної роботи. Обсяг реферату – одна сторінка машинописного тексту кожною мовою.

Вимоги до структури дипломної роботи

Структура дипломної роботи та обсяг окремих її розділів залежать від особливостей теми роботи, але її слід формувати з додержанням таких умов:

обсяг роботи становить 65 – 90 сторінок машинописного тексту (без урахування списку літератури та додатків);

найбільш вагомим і, відповідно, великим за обсягом є третій, тобто проєктний розділ;

значні математичні розрахунки, допоміжні таблиці, економічну та фінансову звітність, анкети, ілюстрації доцільно розміщувати в додатках;

кількість сторінок в окремих розділах чітко не регламентована, але має відповідати вимогам достатньої інформативності та обґрунтованості рішень і висновків.

Дипломна робота складається з розділів і підрозділів. У кінці кожного розділу формулюють висновки, які мають відображати основні положення розділу.

Зміст кожного розділу значною мірою залежить від теми дипломної роботи та погодженого з керівником плану. Проте є загальні вимоги до виконання кожного розділу, наведені далі.

Орієнтовна кількість сторінок у розділах може бути такою:

вступ – 2 – 3 с.;

теоретичний розділ – 20 – 25 с.;

аналітичний розділ – 20 – 25 с.;

проєктний розділ – 20 – 35 с.;

висновки – 3 – 4 с.;

Назва кожного розділу має відображати сутність досліджуваних питань. Не застосовують назви «Теоретичний розділ», «Аналітичний розділ», «Практичний розділ».

Вимоги до змісту розділів дипломної роботи

Вступ

Вступ містить обґрунтування актуальності й практичної значущості вибраної теми бакалаврської дипломної роботи, доцільність роботи для розвитку відповідної галузі економіки і науки, посилання на нормативні документи, закони, статистичні матеріали, які підтверджують пріоритетність теми. В актуальності потрібно назвати прізвища вчених, які досліджували цю тему та внесли суттєві пропозиції в її розбудову, а також обґрунтувати доцільність продовження дослідження щодо нерозв'язаних питань.

У вступі визначають мету роботи та завдання, які слід виконати для досягнення поставленої мети. Мету можна визначити як узагальнення теоретичних основ і вдосконалення та розроблення практичних рекомендацій з питання (далі доцільно вказувати сутність теми дипломної роботи) для підприємства.

Перелік завдань повинен мати тісний взаємозв'язок із підрозділами роботи, тобто кожний підрозділ подають як окреме завдання або два завдання.

Наводять формулювання об'єкта і предмета дослідження. Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує поставлене в дипломі питання або ситуацію та вибране для дослідження. Не слід називати об'єктом дослідження конкретне підприємство, організацію, установу чи орган державної влади або його підрозділ, на прикладі якого виконано роботу, адже це є базою дослідження.

Предмет дослідження – конкретні завдання, що містяться в межах об'єкта дослідження, якими можуть бути теоретичні положення, методи, методичне забезпечення, інструменти, що належать до теми дипломної роботи. Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. Об'єкт характеризує досліджуване питання широко, а предмет його звужує до конкретного завдання.

Також у вступі подають перелік інформаційних джерел і методів дослідження, які використовували для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати методи потрібно не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно, визначаючи, які саме питання було розв'язано за допомогою перелічених методів.

Вступ має містити опис отриманих результатів проведеного дослідження з виокремленням особливостей, елементів нетрадиційного підходу до теоретичних чи практичних аспектів діяльності організацій (підприємств).

У вступі слід також подати інформацію щодо наявних публікацій за темою дипломної роботи у фахових наукових виданнях або доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях. Копії статей або тез доповідей потрібно розмістити в додатках до роботи.

Теоретичний розділ

Теоретичний розділ має містити два підрозділи.

У **першому підрозділі** теоретичного розділу дипломної роботи розглядають загальні теоретичні аспекти теми дипломної роботи, які є предметом дослідження, з використанням аналізу літературних джерел із досліджуваної тематики, на які обов'язково треба робити посилання.

Доцільно розкрити зміст ключових понять дослідження, охарактеризувати їх місце в системі менеджменту або в логістичній системі підприємства, навести їх класифікацію, структуру тощо. Бажаним є порівняння різних поглядів, використання опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела. Положення теоретичного аналізу необхідно узагальнювати у вигляді аналітичних таблиць. Бажано ілюструвати текст графічним матеріалом: схемами, графіками, алгоритмами, діаграмами.

Також у першому підрозділі теоретичного розділу розкривають особливості процесу управління питанням (наприклад, управління складською, транспортною, закупівельною діяльністю тощо), що розкриває тему дипломної роботи, яка є центральною в межах дослідження. Розглядають етапи процесу управління, їхні особливості, інструменти, алгоритми, схеми, процедури, технології, які може використовувати підприємство для реалізації власних завдань у межах об'єкта дослідження. У багатьох випадках доцільно побудувати цей підрозділ на основі зведеної таблиці або рисунка з подальшим детальним описом складових частин.

Другий підрозділ теоретичного розділу присвячують висвітленню особливостей методичного забезпечення теми дипломної роботи з наведенням формул (наприклад, оцінки ефективності управління певною логістичною діяльністю), методів управління, організації, планування, зважаючи на світовий досвід, розв'язання питання, яке є предметом дослідження. Розглядають конкретні приклади з практики діяльності провідних вітчизняних підприємств або світових компаній, аналізують тенденції, що склалися, зокрема з використанням статистичних даних, які узагальнюють із застосуванням економіко-математичних методів.

У **висновках до розділу 1** наводять основні отримані теоретичні узагальнення та власні пропозиції, результати теоретичного аналізу.

Аналітичний розділ

Після розгляду проблем дипломної роботи в теоретичному аспекті здобувач вищої освіти переходить до виконання аналітичного розділу роботи, який має назву **«Комплексний аналіз діяльності...(назва організації)»**. Цей розділ також містить два підрозділи.

Перший підрозділ розділу 2 «Загальна характеристика та основні економічні показники діяльності підприємства».

Характеристика підприємства має містити:

загальні відомості про аналізоване підприємство: повну назву підприємства, форму власності, коротку історію розвитку підприємства, дату організації та час існування на ринку, наявність філій;

характеристику виробничо-господарської діяльності: основні напрями виробничої діяльності – номенклатуру (асортимент) основної продукції й товарів народного споживання, перелік робіт і послуг; освоєння нових видів продукції, виробничі потужності, виробничі площі;

організаційну структуру управління підприємством (у вигляді схеми) і оцінювання принципів її побудови та функціонування.

Для характеристики підприємства також можна:

визначити характер ринку (міжнародний, національний, регіональний, міський, районний тощо); зібравши відповідну інформацію, зробити висновок про обсяг ринку; визначити тип ринку, на якому діє організація (монополістичний, олігополістичний тощо);

охарактеризувати стан конкуренції, надати характеристику підприємств, які діють на тому самому ринку, що й організація, яка є базою дослідження, і які є її безпосередніми конкурентами;

надати загальну характеристику середовища функціонування підприємства; з'ясувати місце підприємства у виробничо-господарському комплексі країни або регіону, скласти схему його взаємозв'язків з іншими підприємствами, організаціями й установами (зовнішнім середовищем): постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, банками, державними органами, фондовою біржею, фінансовими посередниками та іншими учасниками фондового ринку, науково-дослідними організаціями та ін.

Також у першому підрозділі за статистичною звітністю подають економічну та функціональну характеристику діяльності бази дослідження (підприємства, установи, організації тощо). Економічний аналіз результатів діяльності підприємства проводять за основними напрямами: узагальнювальні показники діяльності підприємства, основні виробничі фонди, матеріальні ресурси, трудові ресурси, нематеріальні активи.

Інформаційною основою економічного аналізу є баланс (форма 1), звіт про фінансові результати (форма 2), статистичний звіт з праці (форма 1-ПВ) тощо. При цьому саму звітність наводять у додатку до дипломної роботи «Фінансова та статистична звітність підприємства» або «Фінансова звітність підприємства», а в тексті подають розрахунки показників у табличній формі, їх інтерпретацію та висновки з аналізу.

Аналіз основних економічних показників діяльності підприємства має містити:

Аналіз економічних показників діяльності підприємства за два (звітний та попередній) періоди (роки, квартали).

Основними джерелами для збирання інформації та проведення аналізу можуть бути: фінансова звітність підприємства за рік («Баланс», «Звіт про фінансові результати», «Звіт про рух грошових коштів»); основні форми статичної звітності підприємства: форма № 1-п «Звіт про виробництво промислової продукції», форма № 3 ПВ «Звіт про використання робочого часу», форма № 1-інновація, форма № 2-пром (інновація). Рекомендований перелік показників наведено в табл. 2.

Рівень зміни показників в абсолютному вираженні дорівнює:

$$\Delta З = Ззр - Зпр, \quad (1)$$

де $\Delta З$ – зміна показника в абсолютному вираженні;

Ззр – значення показника у звітному періоді;

Зпр – значення показника у попередньому періоді.

Таблиця 2

Основні економічні показники діяльності підприємства

№ з/п	Показники	Одиниці вимірювання	Періоди		Зміна	
			попередній рік	звітний рік	в абс. вираженні (+,-)	у %
1	2	3	4	5	6	7
1	Обсяг товарної продукції без ПДВ у діючих цінах	тис. грн				
2	Обсяг товарної продукції без ПДВ у порівняльних цінах	тис. грн				
3	Виручка від реалізації продукції без ПДВ у діючих цінах	тис. грн				
4	Виробнича собівартість продукції, у тому числі	тис. грн				
4.1	сировина і матеріали	тис. грн				
4.2	паливо та енергія на технологічні потреби	тис. грн				
4.3	основна заробітна плата основних працівників	тис. грн				
5	Середньоспискова чисельність працівників	осіб				
	у тому числі за категоріями:					
5.1	основні працівники	осіб				
5.2	допоміжні працівники	осіб				
5.3	спеціалісти, службовці	осіб				
5.4	адміністративно-управлінський персонал	осіб				
6	Чисельність на початок періоду	осіб				
7	Прийнято працівників	осіб				
8	Вибуло працівників	осіб				
	у тому числі	осіб				
8.1	із причин скорочення штатів	осіб				
8.2	за власним бажанням	осіб				
8.3	Через порушення трудової дисципліни	осіб				
9	Чисельність на кінець періоду	осіб				
10	Фонд оплати праці	тис. грн				
11	Фонд робочого часу	год				
12	Валовий прибуток від реалізації продукції	тис. грн				
13	Вартість основних виробничих фондів (ОВФ) на початок періоду	тис. грн				

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
14	Вартість ОВФ на кінець періоду	тис. грн				
15	Вартість ОВФ, що надійшли	тис. грн				
16	Вартість ОВФ, що вибули	тис. грн				
17	Середньорічна вартість ОВФ	тис. грн				
18	Середньорічна вартість активної частини ОВФ	тис. грн				

Розрахунок зміни показників у відсотках можна здійснювати за допомогою розрахунку їхніх темпів зростання або темпів приросту.

Темп зростання (Тз) показника розраховують за такою формулою:

$$Тз = \frac{Ззр}{Зпр} \times 100\,\%. \qquad (2)$$

Темп приросту (Тпр) розраховують за такою формулою:

$$Тпр = \frac{Ззр - Зпр}{Зпр} \times 100\ \%. \qquad (3)$$

Для більш детального аналізу діяльності підприємства потрібно розрахувати такі показники: продуктивність праці, матеріаловіддачу, матеріалоємність, фондовіддачу, фондоємність, рентабельність виробництва та продукції.

Продуктивність – це ефективність використання ресурсів: праці капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації – під час виробництва різних товарів і надання послуг. Вона відображає взаємозв’язок між кількістю і якістю вироблених товарів або наданих послуг і ресурсами, витраченими на їх виробництво. Продуктивність праці визначають за такою формулою:

$$ПП = \frac{ТП}{Ч}, \qquad (4)$$

де ПП – продуктивність праці, тис. грн/особу;

ТП – обсяг товарної продукції, тис. грн;

Ч – середньоспискова чисельність працівників, осіб.

Матеріаловіддача – це відношення вартості випущеної продукції до суми матеріальних витрат. Цей показник характеризує віддачу матеріалів, тобто скільки випущено продукції з кожної гривні застосованих матеріальних ресурсів (сировини, палива, енергії тощо). Для розрахунку використовують таку формулу:

$$Мв = \frac{ВП}{МВ}, \quad (5)$$

де Мв – матеріаловіддача, грн/грн;

ВП – вартість випущеної продукції, тис. грн;

МВ – сума матеріальних витрат, тис. грн.

Матеріалоємність – це показник, зворотний матеріаловіддачі, який показує скільки матеріальних витрат припадає фактично на виробництво одиниці продукції. Розрахунок матеріалоємності підприємства проводять за формулою:

$$Мє = \frac{МВ}{ВП} \text{ або } Мє = \frac{1}{Мв}, \quad (6)$$

де Мє – матеріалоємність, грн/грн.

Найбільш узагальнювальним показником використання основних фондів є фондовіддача, яку визначають відношенням обсягу випущеної продукції до вартості основних виробничих фондів:

$$Фв = \frac{ТП}{ОВФ}, \quad (7)$$

де Фв – фондовіддача, грн/грн;

ТП – обсяг товарної продукції, тис. грн;

ОВФ – середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.

Фондоємність – це показник, зворотний фондовіддачі, який характеризує величину основних виробничих фондів, що припадає на 1 грн продукції, розраховують за такою формулою:

$$Фє = \frac{ОВФ}{ТП} \text{ або } Фє = \frac{1}{Фв}, \quad (8)$$

де Фє – фондоємність, грн/грн.

Рентабельність виробництва продукції визначають за формулою:

$$Рв = \frac{ВПр}{С} \times 100\,\%, \qquad (9)$$

де Рв – рентабельність виробництва продукції, %;

ВПр – валовий прибуток, тис. грн;

С – собівартість продукції, тис. грн.

Розраховані економічні показники діяльності підприємства подати в табл. 3.

Таблиця 3

Основні розрахункові економічні показники діяльності підприємства

№ з/п	Показники	Одиниці вимірю-вання	Періоди		Зміна	
			Попередній рік	звітний рік	в абс. вираженні (+,-)	у %
1	Продуктивність праці	грн/особа				
2	Матеріаловіддача	грн/грн				
3	Матеріалоємність	грн/грн				
4	Фондовіддача	грн/грн				
5	Фондоємність	грн/грн				
6	Рентабельність виробництва	%				

На основі вихідних та розрахункових техніко-економічних показників потрібно зробити висновки щодо стану підприємства у звітному періоді порівняно з попередніми (або плановими) значеннями.

Важливою складовою аналітичного розділу дипломної роботи є **другий підрозділ**, у якому проводять аналіз розв’язання на підприємстві (в організації) того чи іншого питання відповідно до теми дипломної роботи, тобто аналіз предметної області, з метою виявлення позитивних сторін і наявних недоліків. Доцільно вказати, у якому підрозділі розв’язують питання дипломної роботи, якими методами, які документи є основними, яку посаду виконавця закріплено для розв’язання питання

дипломної роботи. Використання економіко-математичних методів та моделей дозволить отримати більш обґрунтовані висновки, хоч і не є обов'язковим.

Здобувачу вищої освіти слід приділити значну увагу формулюванню висновків. Бажаним є узагальнення виявлених у межах предметної області проблем у формі карти проблеми. Важливість цього завершального етапу здійснення аналізу зумовлено тим, що його результати є базою для виконання завдань на наступній стадії опрацювання теми дипломної роботи – під час підготовки й обґрунтування проєктних рекомендацій щодо усунення наявних недоліків, а також удосконалення організації розв'язання проблем дипломної роботи. Тому потрібно звернути особливу увагу на чіткість визначення складу і формулювання висновків з аналізу.

У **висновках до другого розділу** наводять основні результати аналізу з кількісними значеннями відхилень за основними дослідженими показниками.

Проєктний розділ

Завданням **третього розділу** є розроблення конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами діяльності організації на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, викладених у першому розділі, а також висновків, зроблених у другому розділі дослідження. Назву розділу формулюють зазвичай таким чином: **«Удосконалення... (предмет дослідження) на... (база дослідження)»**.

Перший підрозділ має містити детальні пропозиції щодо вдосконалення діяльності організації відповідно до напряму дослідження, з розгорнутим обґрунтуванням, і будуватися на підставі висновків з аналізу, проведеного в другому розділі, зважаючи на виявлені відхилення, проблеми та недоліки. Потрібно навести формули розрахунку, методи, пропоновані для розв'язання питання дипломної роботи, безпосередньо подати розрахунки на базі практичного матеріалу підприємства і продемонструвати доцільність удосконалення.

Доцільно розкрити основні питання організації, планування або контролю розроблених пропозицій щодо підприємства. Наводять основні параметри організації, плану чи процесу контролю. За потреби деталізують окремі їхні елементи, указують відповідальні посади для виконання

пропозицій дипломної роботи, демонструють взаємозв'язки між підрозділами підприємства, суб'єктами зовнішнього середовища.

Використання економіко-математичних моделей і розрахунків сприятиме підвищенню оцінки за дипломну роботу.

У **другому підрозділі**, який має назву **«Розрахунок економічної ефективності/соціальної ефективності від запропонованих заходів»**, наводять розрахунок економічної, соціальної ефективності або ефекту від заходів щодо вдосконалення логістичної діяльності підприємства відповідно до теми дипломної роботи. Також додатково може бути подано розрахунок науково-практичного рівня пропозицій дипломної роботи. У цьому підрозділі обов'язково має бути наведено зведену таблицю з розрахунками узагальнювальних і часткових показників ефективності за кожним із заходів, запропонованих у роботі.

У **висновках до третього розділу** наводять основні результати аналізу з кількісними значеннями відхилень за основними дослідженими показниками.

Висновки

Висновки – це завершальний етап дипломної роботи бакалавра. У них коротко викладають найбільш важливі теоретичні та практичні положення, які містять оцінювання досягнутих результатів щодо відповідності меті роботи та поставленим у вступі завданням, а також пропозиції щодо вдосконалення досліджуваного напряму діяльності організації. Послідовність висновків має відповідати поставленим і наведеним у вступі завданням, тобто кожному завданню відповідає висновок.

Оформлення дипломної роботи

Загальні вимоги

Дипломну роботу друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм). Міжрядковий інтервал – 1,5; до тридцяти рядків на сторінці (рис. 1).

Шрифт основного тексту – звичайний, 14 pts Times New Roman.

Абзацний відступ має становити 1,25 см, вирівнювання основного тексту – по ширині. «Висячих рядків» не допускають.

Текст дипломної роботи потрібно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Друкарські помилки, описки і графічні неточності, виявлені під час написання дипломної роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому самому місці або між рядками виправленого тексту (фрагмента рисунка) машинописним способом. Допускають наявність не більше двох виправлень на одній сторінці. Текст основної частини дипломної роботи бакалавра поділяють на розділи та підрозділи.

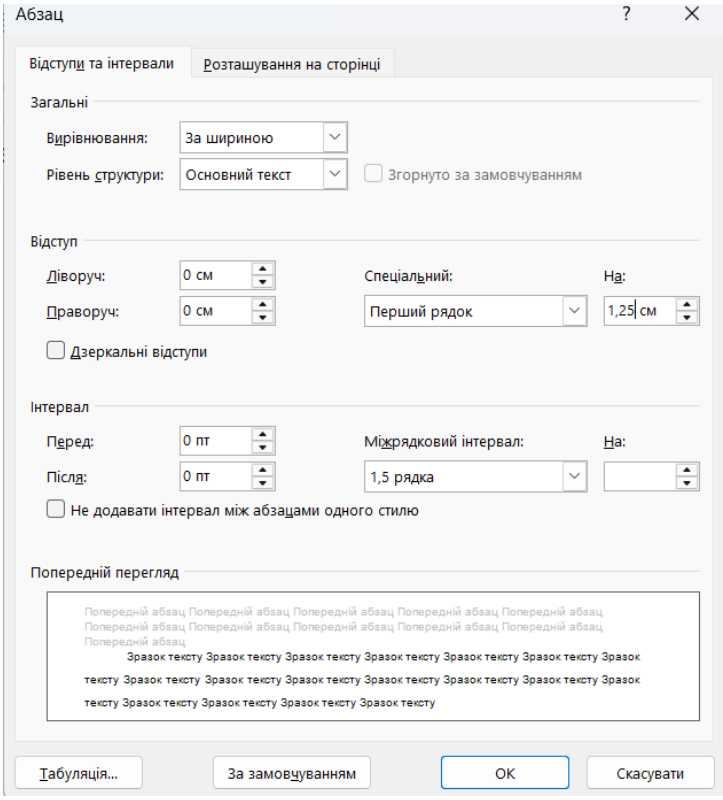

Рис. 1. **Відступи та інтервали**

Заголовки структурних частин (**ЗМІСТ**, **ВСТУП**, **ВИСНОВКИ**, **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ**) та розділів друкують **великими літерами напівжирним шрифтом** по центру симетрично до основного тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) **напівжирним шрифтом** з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Відстань між назвами структурних частин, назвами розділів і текстом має дорівнювати одному полуторному інтервалу.

Кожну структурну частину та розділ дипломної роботи слід починати з нової сторінки.

Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок дипломної роботи. Аркуш завдання на дипломну роботу є двосторонньою формою – це друга та третя сторінки дипломної роботи бакалавра. Подання голові екзаменаційної комісії є четвертою сторінкою. Реферат (українською й англійською мовами) – п'ята і шоста сторінки. Сторінка «ЗМІСТ» відповідно є сьомою. На титульному аркуші, аркуші завдання на дипломну роботу, поданні, рефератах, змісті та першій сторінці вступу номер сторінки не ставлять. Нумерацію проставляють, починаючи з другої сторінки вступу в правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

До загального обсягу дипломної роботи бакалавра не входять додатки, але всі сторінки зазначених елементів дипломної роботи підлягають суцільній нумерації.

Такі структурні частини дипломної роботи бакалавра, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Слід звернути увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщено згадані структурні частини дипломної роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їхні заголовки, тобто не можна друкувати: 1. ВСТУП або Розділ 6. ВИСНОВКИ. Номер розділу ставлять після слова РОЗДІЛ, після номера ставлять крапку і друкують заголовок розділу **з вирівнюванням по центру.**

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу теж ставлять крапку, наприклад: 2.3. (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок підрозділу з абзацу з вирівнюванням по ширині. Приклад оформлення наведено на рис. 2.

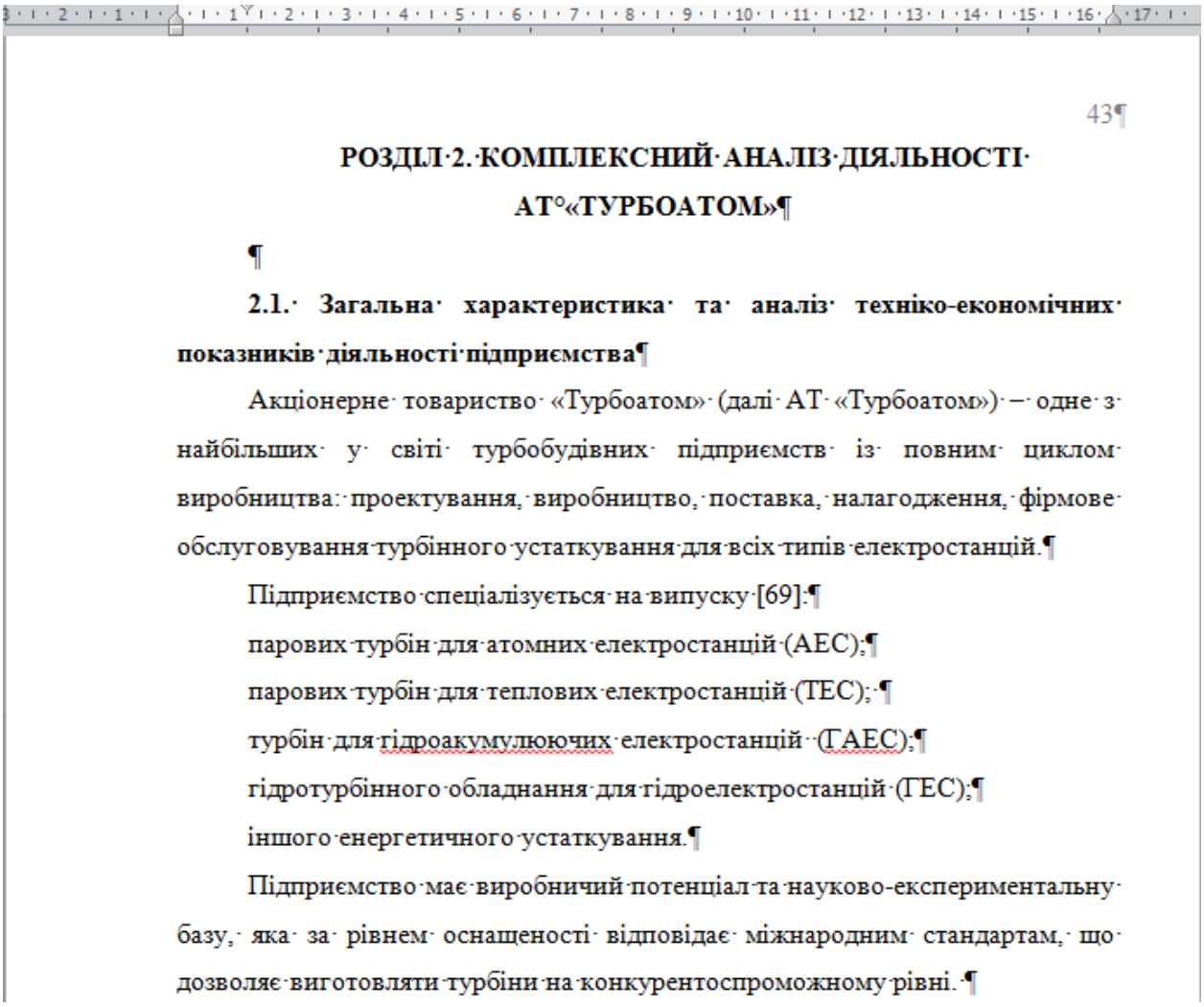

43

РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ТУРБОАТОМ»

2.1. Загальна характеристика та аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства

Акціонерне товариство «Турбоатом» (далі АТ «Турбоатом») – одне з найбільших у світі турбобудівних підприємств із повним циклом виробництва: проектування, виробництво, поставка, налагодження, фірмове обслуговування турбінного устаткування для всіх типів електростанцій.

Підприємство спеціалізується на випуску [69]:

парових турбін для атомних електростанцій (АЕС);

парових турбін для теплових електростанцій (ТЕС);

турбін для гідроакумулюючих електростанцій (ГАЕС);

гідротурбінного обладнання для гідроелектростанцій (ГЕС);

іншого енергетичного устаткування.

Підприємство має виробничий потенціал та науково-експериментальну базу, яка за рівнем оснащеності відповідає міжнародним стандартам, що дозволяє виготовляти турбіни на конкурентоспроможному рівні.

Рис. 2. **Оформлення розділів і підрозділів**

Ілюстрації і таблиці

Ілюстрації (рисунки, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці потрібно подавати в дипломній роботі бакалавра безпосередньо після тексту, де їх згадано вперше, або на наступній сторінці. Посилання на рисунки і таблиці в тексті роботи є обов’язковими, наприклад: «… наведено на рис. 1.3», «… подано в табл. 2.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації слід вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Текст ілюстрацій і таблиць виконують шрифтом Times New Roman, **12, інтервал 1,0.**

Рисунки виконують редактором Microsoft Word. Вони мають бути єдиним об’єктом.

Ілюстрації позначають словом Рис. і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставлять крапку. Назву рисунка розміщують з абзацного відступу з вирівнюванням по ширині. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка та наступним текстом пропускають один рядок. Приклад оформлення ілюстрації наведено на рис. 3.

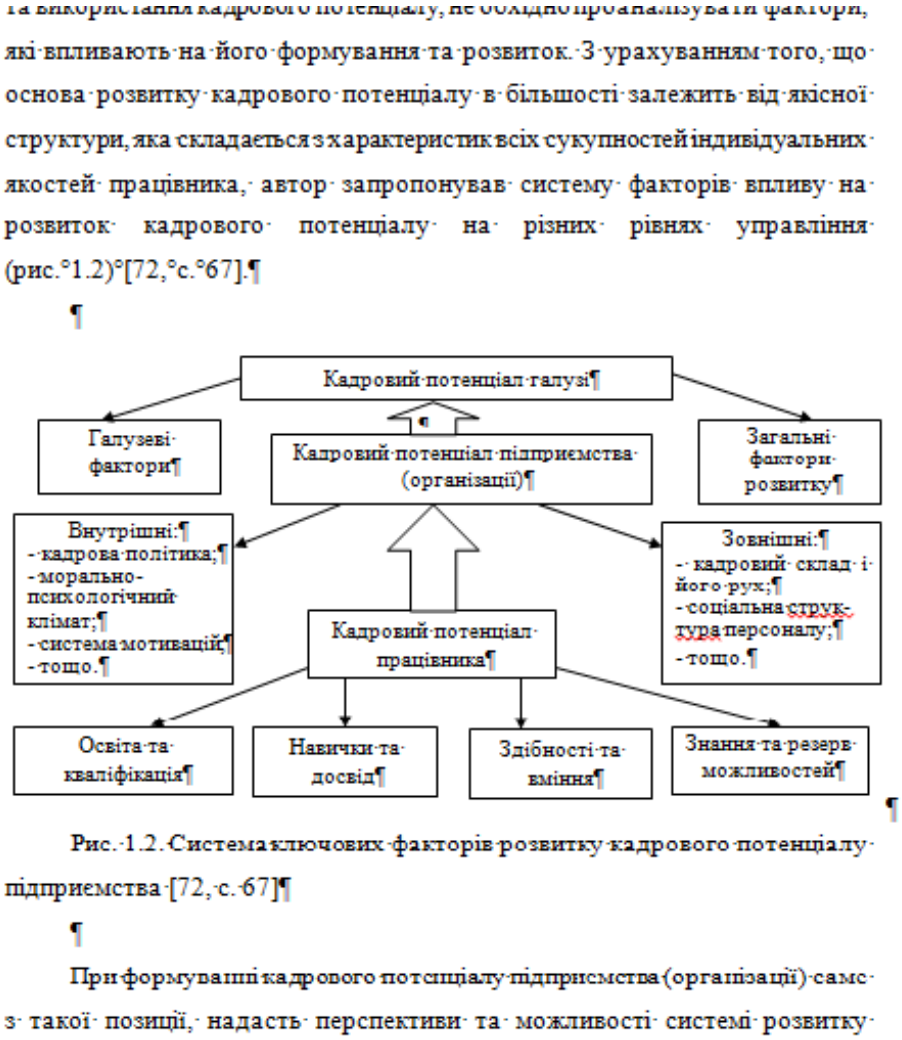
та використання кадрового потенціалу, необхідно проаналізувати фактори, які впливають на його формування та розвиток. З урахуванням того, що основа розвитку кадрового потенціалу в більшості залежить від якісної структури, яка складається з характеристик всіх сукупностей індивідуальних якостей працівника, автор запропонував систему факторів впливу на розвиток кадрового потенціалу на різних рівнях управління (рис. 1.2) [72, с. 67].

Рис. 1.2. Система ключових факторів розвитку кадрового потенціалу підприємства [72, с. 67]

При формуванні кадрового потенціалу підприємства (організації) саме з такої позиції, надасть перспективи та можливості системі розвитку

Рис. 3. **Приклад оформлення ілюстрацій**

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці має складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставлять крапку, наприклад: «Таблиця 1.3» (третя таблиця першого розділу).

Приклад оформлення таблиці подано на рис. 4.

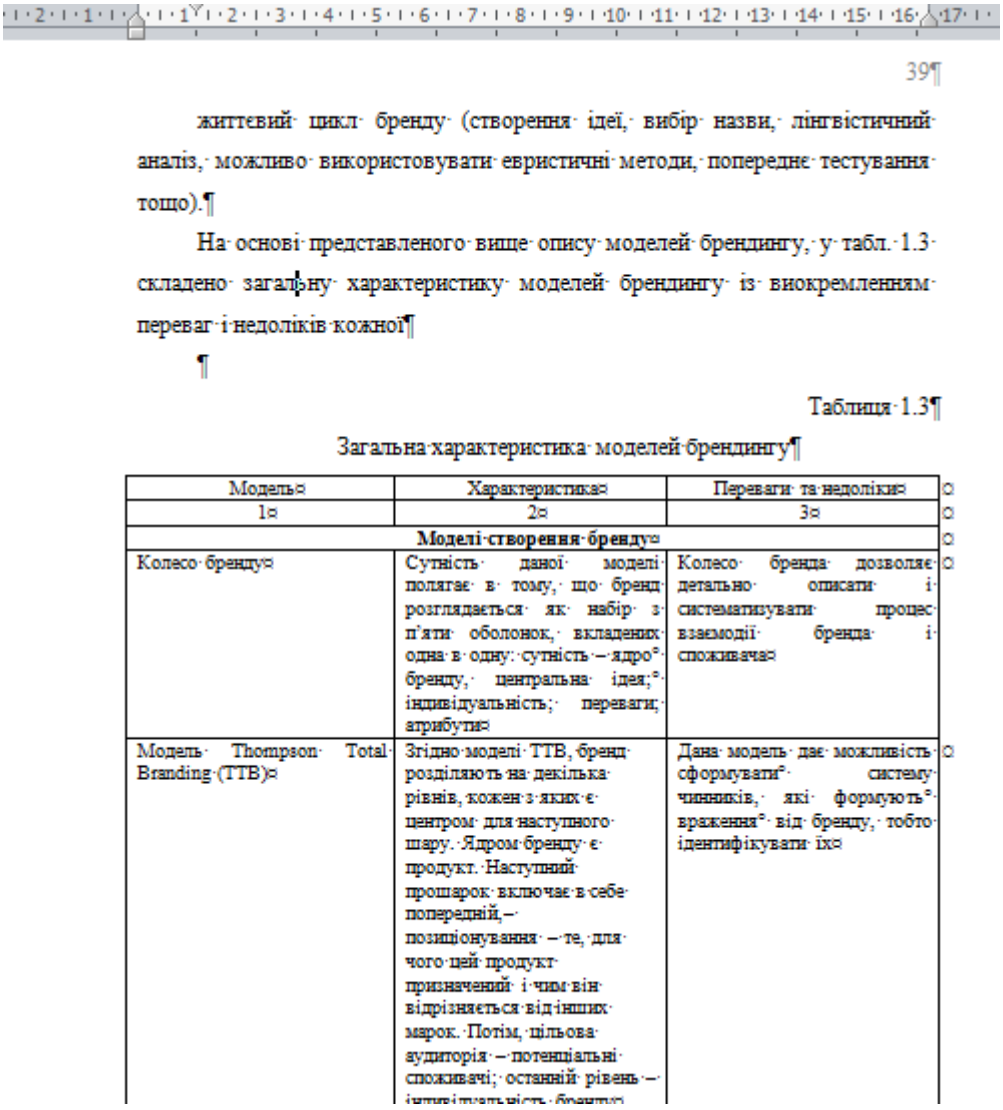

39

життєвий цикл бренду (створення ідеї, вибір назви, лінгвістичний аналіз, можливо використовувати евристичні методи, попереднє тестування тощо).

На основі представленого вище опису моделей брендингу, у табл. 1.3 складено загальну характеристику моделей брендингу із виокремленням переваг і недоліків кожної

Таблиця 1.3

Загальна характеристика моделей брендингу

Модель	Характеристика	Переваги та недоліки
1	2	3
Моделі створення бренду		
Колесо бренду	Сутність даної моделі полягає в тому, що бренд розглядається як набір з п'яти оболонок, вкладених одна в одну: сутність – ядро бренду, центральна ідея; індивідуальність; переваги; атрибути	Колесо бренда дозволяє детально описати і систематизувати процес взаємодії бренда і споживача
Модель Thompson Total Branding (TTB)	Згідно моделі TTB, бренд розділяють на декілька рівнів, кожен з яких є центром для наступного шару. Ядром бренду є продукт. Наступний прошарок включає в себе попередній, – позиціонування – те, для чого цей продукт призначений і чим він відрізняється від інших марок. Потім, цільова аудиторія – потенціальні споживачі; останній рівень – інтуїтивність бренду	Дана модель дає можливість сформувати систему чинників, які формують враження від бренду, тобто ідентифікувати їх

Рис. 4. **Приклад оформлення таблиці**

Якщо таблицю розміщують на двох сторінках, то на другій сторінці у верхньому правому куті безпосередньо над таблицею пишуть слова «Закінчення табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Закінчення табл. 1.2». Крім того, на першій сторінці під головкою таблиці вміщують рядок із порядковими номерами стовпців, а на інших сторінках такий рядок уміщують замість головки. Якщо таблиця займає три і більше сторінок, то слова «Закінчення табл.» пишуть тільки над останньою частиною таблиці, на попередніх сторінках із таблицею вказують «Продовження табл.». Приклад оформлення наведено на рис. 5.

40

Продовження табл. 1.3

1	2	3
Модель Unilever Brand Key	В основі створення бренду лежить визначення та фокусування на цільовій аудиторії та аналіз конкурентного середовища	Перевагою моделі є те, що вона прив'язана до мотивів цільових споживачів та конкурентного середовища
Модель етапності побудови бренду (Brand Name Development Services).	Основою побудови бренду є ринкове позиціонування. Наступним етапом є розробка стратегії бренду, після чого йде розробка креативної ідеї та перевірка правової чистоти майбутнього бренду. Завершуючими етапами в межах даної моделі є лінгвістичне тестування та тестування бренду	Дана модель має процесуальних характер та описує основні етапи створення та виведення на ринок бренду
Моделі визначення вартості бренду		
Модель Brand Asset Valuator	Дана модель ефективно вимірює цінність бренду, оцінює ступінь охоплення бренду, має послідовність методології та має глибинні оцінки	Не дає конкретних показників
Модель Д.Аакера	Модель визначає вартість бренду, як сукупність п'яти типів марочних активів та пасивів, розглядає індивідуальність бренду	Дані для аналізу збираються засобами опитувань, які можуть бути нечіткими або сфабрикованими, модель не дає чітку грошову оцінку того, скільки може коштувати бренд, що вивчається
Модель марочного	Дана модель підкреслює дві	Дана модель поєднує в собі

41

Закінчення табл. 1.3

1	2	3
Модель управління «Інша сторона Місяця»	Модель описує дві взаємопов'язані сфери – ту що покупець бачить та приховану від його сприйняття. Модель формує стратегічну позицію бренда всередині компанії	Перевага моделі полягає в тому, що в ній вперше звертається увага на «внутрішню» сторону, пов'язану з ефективним брендингом.
Контекстна модель бренду	Дана модель описує процес побудови бренду, оцінки його вартості та управління, враховує ринковий контекст та динамічні зв'язки між управління трендом та станом і тенденціями ринку	Особливо важливість дана модель має для ринку високих технологій.

Тільки на основі перерахованого вище можна правильно побудувати бренд та ефективно управляти його складовими. Саме ці дії приводять до підвищення ефективності в конкурентній боротьбі.

Процес ефективного бренд-менеджменту передбачає послідовне застосування моделей брендингу. В даній роботі визначено класифікаційні ознаки існуючих моделей брендингу та наведено їх класифікацію, надано їх стислу характеристику кожній.

Рис. 5. **Приклад оформлення таблиць, які розміщують на декількох сторінках**

Формули

Формули в дипломній роботі виконують редактором Microsoft Equation 3.0 (рис. 6 і 7).

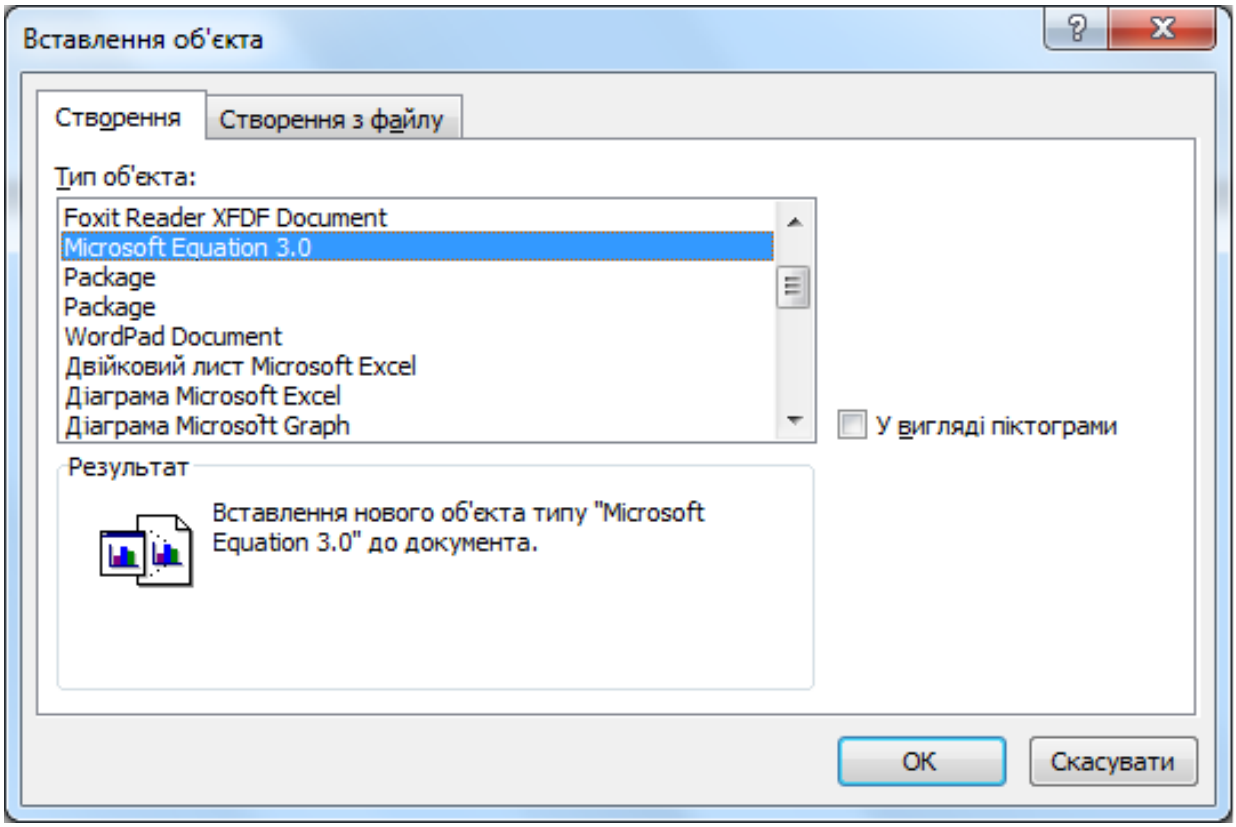

Рис. 6. **Вибір редактора для формул**

Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (4.1) (перша формула четвертого розділу).

Посилання на формули дипломної роботи вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад у «... у формулі (2.1)».

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Під час написання дипломної роботи потрібно посилатися на джерела, матеріали, окремі результати, їх наводять у дипломній роботі, або

на ідеях і висновках яких розв’язують проблеми, задачі, питання, дослідженню яких присвячено дипломну роботу бакалавра.

Такі посилання допомагають відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію про нього, допомагають з’ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включено до останнього видання.

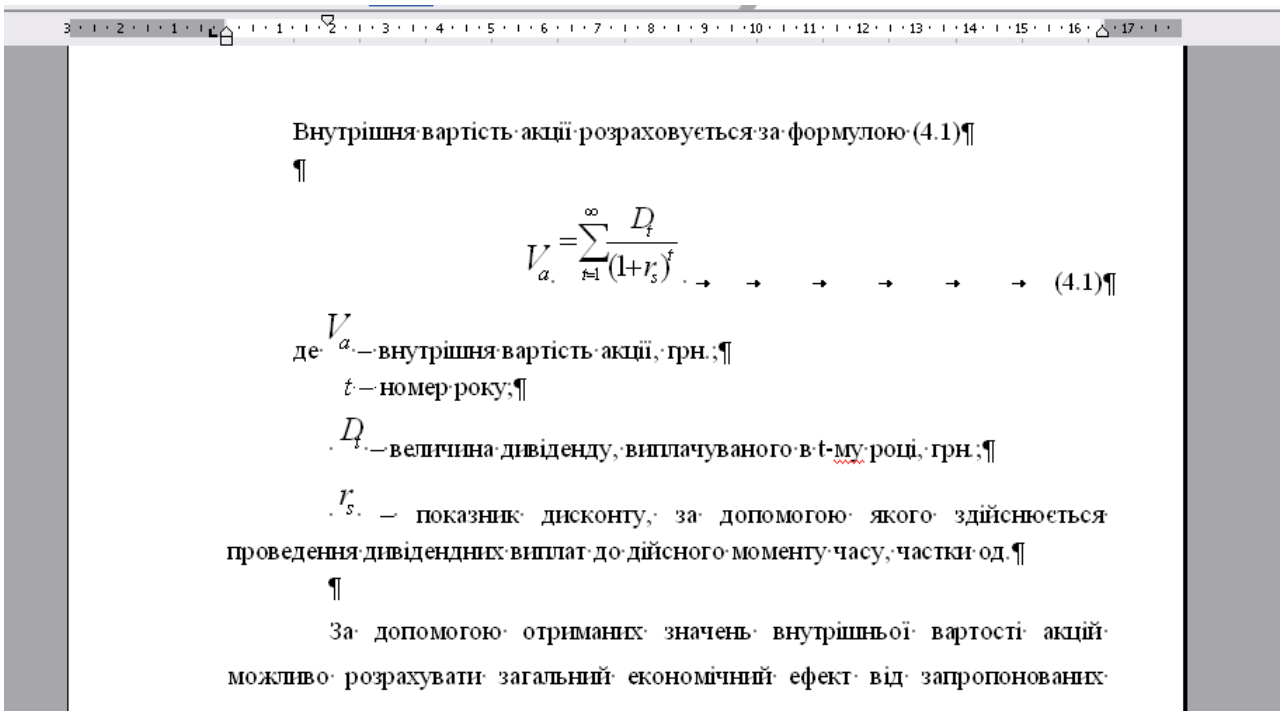

Внутрішня вартість акції розраховується за формулою (4.1)

$$V_a = \sum_{t=1}^{\infty} \frac{D_t}{(1+r_s)^t} \qquad (4.1)$$

де V_a – внутрішня вартість акції, грн.;

t – номер року;

D_t – величина дивіденду, виплачуваного в t-му році, грн.;

r_s – показник дисконту, за допомогою якого здійснюється проведення дивідендних виплат до дійсного моменту часу, частки од.

За допомогою отриманих значень внутрішньої вартості акцій можливо розрахувати загальний економічний ефект від запропонованих

Рис. 7. **Порядок оформлення формул**

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні потрібно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке є посилання в дипломній роботі.

Посилання в тексті дипломної роботи на джерела слід позначати порядковим номером у списку використаних джерел у квадратних дужках. Приклад оформлення посилань наведено на рис. 8.

¶ 34

визначають можливості ефективного регулювання та координацію людської діяльності.¶

Сьогодні одним із ключових чинників підвищення ефективності діяльності промислового підприємства є ставлення до кадрів підприємства. Щоб мати висококваліфікованих фахівців, складових ядра промислового підприємства, створити у них стимул до ефективної роботи, керівники змушені використовувати систему управління кадровим потенціалом. Нові умови господарювання на підприємствах висувають нові вимоги до формування і використання їхнього кадрового потенціалу [45, с. 205].¶

Оцінка кадрового потенціалу для підприємства має велике значення, тому важливо визначити її основні цілі для підприємства [70, с. 382]:¶

визначення завдань управління кадровим потенціалом;¶

покращення продуктивності праці робітників;¶

розроблення кадрового резерву для кар'єрного зростання;¶

визначення кандидатів на необхідні внутрішньо організаційні переміщення;¶

визначення потреби в навчанні, підвищенні кваліфікації.¶

Можна виділити такі основні завдання оцінки кадрового потенціалу :¶

надання інформації, необхідної для прийняття рішень у галузі управління персоналом як для менеджерів з персоналу, так і для вищого керівництва;¶

забезпечення менеджерів методами чисельного виміру вартості людських ресурсів, необхідних для прийняття конкретних рішень [70, с. 383].¶

Працездатність людини й акумульовані (накопичені) у процесі трудової діяльності творчі здібності працівника (досвід) підвищуються в міру розвитку й удосконалювання знань і навичок, зміцнення здоров'я, поліпшення умов праці та життєдіяльності. Але вони можуть і знижуватися, якщо, зокрема, погіршується стан здоров'я працівника, посилюється режим праці тощо. Коли

Рис. 8. **Приклад оформлення посилань**

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати.* Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, адже найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

текст цитати починають і закінчують лапками і наводять у тій граматичній формі, у якій його подано в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виокремлюють лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовують вислів «так званий»;

цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручення думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускають без перекручення авторського тексту

і позначають трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, усередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або після нього стояв розділовий знак, то його не зберігають;

кожну цитату обов'язково супроводжують посиланням на джерело;

у разі непрямого цитування (переказу, викладення думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути граничне точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і надавати відповідні посилання на джерело.

Список використаних джерел

Список використаних джерел розміщують після висновків. Він складається з літературних джерел, використаних здобувачем вищої освіти під час написання дипломної роботи, а саме: законодавчо-нормативних актів, монографій, статей у періодичних виданнях, інтернет-ресурсів тощо. Неопубліковані джерела (звітність, технічно-нормативну та іншу внутрішню документацію підприємства, конспект лекцій тощо) до списку використаної літератури не вносять.

Список використаних джерел слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або назв. Якщо використано інформацію з інтернету, то потрібно вказувати не тільки назву сайту, а й назву статті, або документа, на які посилається автор, і адресу доступу до ресурсу. Нормативні та законодавчі акти, інтернет-джерела не виокремлюють та розміщують в алфавітному порядку разом з іншими літературними джерелами. Усі літературні джерела подають мовою оригіналу. Їх кількість – не менше ніж 70 джерел. Обов'язково потрібно включати закони та іноземну літературу мовою оригіналу, **наукові праці вчених ХНЕУ ім. С. Кузнеця, викладачів кафедри менеджменту, логістики та інновацій та керівника дипломної роботи.**

Зразки оформлення літературних джерел за видами

Книги

Один автор

Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с.

Приймак В. М. Прийняття управлінських рішень / В. М. Приймак. – Київ : Аттіка, 2008. – 240 с.

Тєлєтов О. С. Маркетингові дослідження : навч. посіб. / О. С. Тєлєтов. – Київ : Знання України, 2011. – 299 с.

Два автори

Старостіна А. О. Промисловий маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика : підручник / А. О. Старостіна, А. О. Длігач. – Київ : Знання, 2015. – 358 с.

Три автори

Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексюк. – Київ : КНЕУ, 2004. – 316 с.

Ястремська О. М. Бренди промислових підприємств: формування та ефективність використання : монографія / О. М. Ястремська, О. М. Тімонін, К. О. Тімонін. – Харків : ХНЕУ, 2013. – 243 с.

Статті

Ковінько О. М. Управління брендом у системі управління маркетинговою діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / О. М. Ковінько, Д. В. Оголь, Н. О. Шевченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 17. – С. 368–372. – Режим доступу : http://global-national.in.ua/archive/20-2017/73.pdf.

М. І. Пасько Економіко-філософські основи управління маркетинговою діяльністю підприємства. – Бізнес Інформ. – 2020. – № 1. – С. 373–382. – Режим доступу : https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-373-382.

Матеріали з інтернету

Ашімханова С. З. Життєвий цикл бренда і його аналіз / С. З. Ашімханова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/4_SND_2011/Economics/6_78986.doc.htm.

Офіційний сайт ТОВ «Тубний завод». – Режим доступу : http://tube-plant.com.

Що таке бренд і брендинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://consulting-ua.com/scho-take-brend-i-brendynh/.

Додатки

До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, який використовують для повноти сприйняття дипломної роботи:

схему організаційної структури управління організації (підприємства);

форми фінансової і статистичної звітності підприємства без печатки й підписів його керівництва;

наведені статистичні та інформаційні дані в таблицях (великі за обсягом), формули та вихідні дані для розрахунків;

протоколи, акти, інструкції та методики, опис алгоритмів і програм розв'язання задач на комп'ютері, розроблених у процесі виконання дипломної роботи;

ілюстративний матеріал допоміжного характеру;

допоміжні матеріали, що мають прикладне значення (таблиці, рисунки, положення про роботу відділів підприємства, організації);

копії наукових публікацій здобувач вищої освіти вищої освіти за темою дипломної роботи.

Матеріал, поданий у додатках, має відповідати вибраній темі дослідження й містити необхідні матеріали, що були базою для проведення досліджень і практичних розробок.

Додатки оформлюють як продовження дипломної роботи бакалавра на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті дипломної роботи.

Першою сторінкою додатків є окремий аркуш, на якому друкують слово «ДОДАТКИ» напівжирним шрифтом Times New Roman, 14 pts (рис. 9).

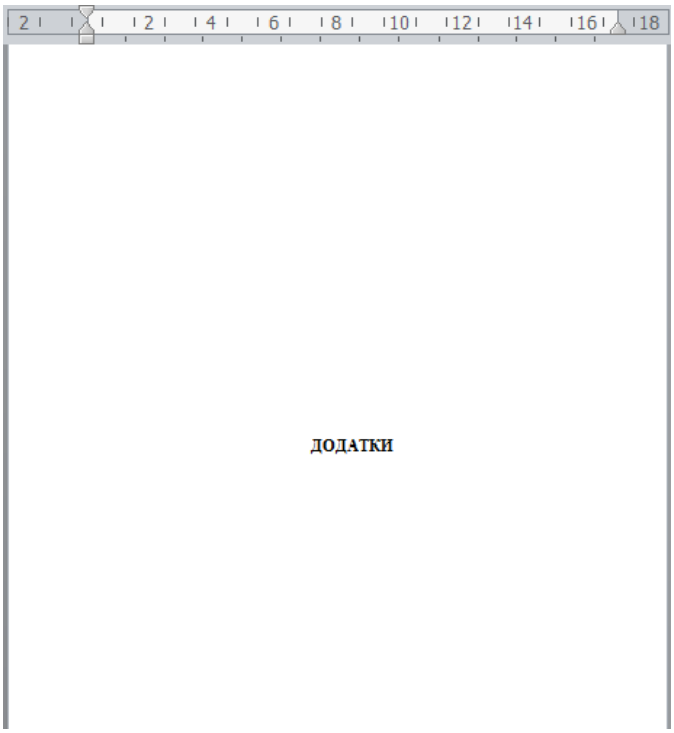

Рис. 9. **Оформлення першої сторінки додатків**

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: «додаток А», «додаток Б». Один додаток позначають як «Додаток А». Під час оформлення кожен додаток починають із нової сторінки.

Першою сторінкою додатка має бути сторінка, на якій посередині рядка великими літерами друкують слово «ДОДАТОК» і велику літеру, що позначає додаток. У наступному рядку наводять назву додатка з великої літери напівжирним шрифтом Times New Roman, 14 pts. Приклад оформлення наведено на рис. 10.

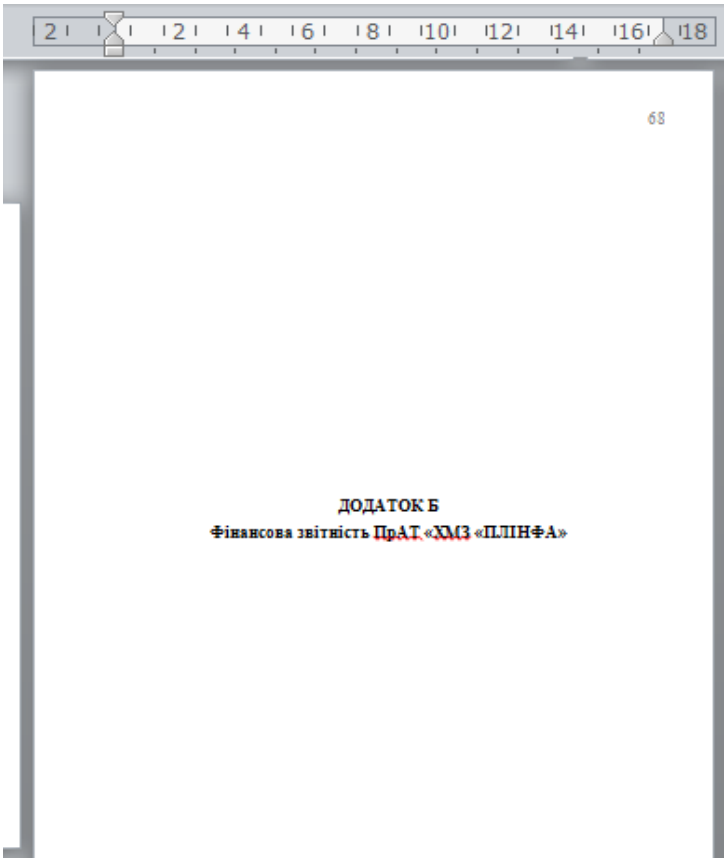

Рис. 10. **Приклад оформлення додатка Б**

Текст кожного додатка за потреби можна поділити на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: «А.2» – другий розділ додатка А.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. «Д.1.2» – другий рисунок першого розділу додатка Д.

Порядок подання і захисту дипломної роботи

Згідно з регламентом здобувач вищої освіти зобов'язаний подавати дипломну роботу керівникові на перевірку розділами в установлені строки. Під час підготовки до захисту слід усунути всі зауваження керівника щодо структури, змістовності й відповідності роботи вимогам.

Не пізніше ніж за два тижні до захисту, за графіком навчально-методичного відділу, дипломну роботу перевіряють на антиплагіат, для чого здобувач вищої освіти має у визначені кафедрою строки надати відповідальній особі дипломну роботу одним файлом у форматі word або pdf. Перевірку здійснюють із використанням інтернет-сервісу StrikePlagiarism.com (http://strikeplagiarism.com), застосування якого регламентовано відповідними угодами університету, на основі внутрішньої бази документів університету (синхронізованої з репозитарієм університету) та відкритих інтернет-ресурсів. Перевірку для здобувач вищої освіти ХНЕУ ім. С. Кузнеця проводять безкоштовно.

Інтернет-сервіс StrikePlagiarism.com формує скорочений та повний звіти перевірки кожної дипломної роботи у форматі .pdf. Скорочений звіт перевірки формують у разі, якщо відсоток запозичень не перевищує 44 % – порогове значення, встановлене кафедрою менеджменту, логістики та інновацій. Повний звіт перевірки формують в разі, якщо відсоток запозичень перевищує порогове значення. Звіт у форматі .pdf передають на кафедру відповідальній особі, а дипломну роботу повертають на доопрацювання здобувачу вищої освіти. Якщо під час перевірки дипломної роботи виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції) як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (32, ЗУ «Про вищу освіту», пункт 3.1: 42, ЗУ «Про освіту») та вимогам НАЗЯВО (Критерій 5), а також Кодексу академічної доброчесності, то роботу не приймають і не допускають до захисту в екзаменаційній комісії. У разі не згоди здобувач вищої освіти роботу з результатами перевірки виносять на розгляд комісії з академічної доброчесності факультету.

Не пізніше, ніж за тиждень до дати захисту проводять **нормоконтроль** (перевірку оформлення тексту дипломної роботи на відповідність вимогам), на який потрібно представити:

дипломну роботу бакалавра з підписами здобувача вищої освіти та керівника;

електронний варіант пояснювальної записки дипломної роботи у форматі word разом із додатками;

презентацію до дипломної роботи в електронному вигляді, а також її роздруківку із підписами здобувача вищої освіти і керівника роботи;

зовнішню рецензію на дипломну роботу. Рецензування дипломних робіт виконують висококваліфіковані спеціалісти виробничих, наукових і проєктних організацій, викладачі, які є фахівцями зі спеціальності;

звіт про проходження перевірки на антиплагіат.

Після усунення всіх зауважень особа, відповідальна за нормоконтроль, ставить свій підпис у поданні. Здобувач вищої освіти має оформити остаточний варіант роботи у тверду палітурку. До конверта, який розміщують на палітурці диплома, здобувач вищої освіти вкладає довідку про проходження перевірки на антиплагіат і рецензію. Далі здобувачу вищої освіти потрібно підписати роботу в завідувача кафедри та подати її до деканату, де зроблять записи в поданні.

Перед захистом здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з рецензією, проаналізувати її та підготувати відповіді на зауваження рецензента.

До захисту не допускають здобувачів вищої освіти, які не виконали навчальний план і на момент подання дипломної роботи бакалавра мають академічну заборгованість. Питання про недопуск дипломної роботи до захисту розглядають на засіданні випускової кафедри за участю здобувача вищої освіти і керівника.

Для проведення атестації здобувачів вищої освіти вищої освіти створюють екзаменаційні комісії, до складу яких включають науково-педагогічних працівників, представників роботодавців та їх об’єднань.

Основними функціями екзаменаційної комісії є:

установлення відповідності рівня підготовки здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми;

присвоєння освітньої кваліфікації за відповідним рівнем освіти за результатами атестації, що є підставою для видачі здобувач вищої освіти вищої освіти диплома про вищу освіту;

розроблення рекомендацій, спрямованих на вдосконалення підготовки здобувачів вищої освіти, на основі результатів роботи екзаменаційної комісії.

Екзаменаційні комісії працюють у строки, визначені графіком навчального процесу на поточний навчальний рік, що розробляють на основі навчальних планів за відповідними спеціальностями (освітніми програмами), затверджують наказом ректора Університету і доводять до випускових кафедр до початку навчального року. Дату захисту здобувача вищої освіти визначають графіком засідань екзаменаційних комісій.

Під час захисту дипломних робіт до екзаменаційної комісії подаються:

дипломні роботи здобувач вищої освіти, допущених до захисту;

рецензії на дипломні роботи.

До екзаменаційної комісії можна подавати й інші матеріали, що характеризують освітню та професійну компетентність здобувача вищої освіти, наукову та практичну цінність виконаної ним роботи: друковані статті, акти про практичне впровадження результатів дипломного проєктування тощо.

Процедура захисту дипломної роботи складається з:

оголошення секретарем екзаменаційної комісії прізвища, імені та по батькові здобувач вищої освіти, теми його роботи;

оголошення здобутків здобувач вищої освіти (наукових, творчих, рекомендацій випускової кафедри);

доповіді здобувач вищої освіти в довільній формі про сутність роботи, основні наукові рішення, отримані результати та ступінь виконання завдання. При цьому можна використовувати різні форми візуалізації доповіді: обов’язковий графічний матеріал роботи (проєкту), слайди, мультимедійні проєктори, аудіо -, відеоапаратури тощо;

відповідей на запитання членів екзаменаційної комісії;

оголошення секретарем екзаменаційної комісії висновку керівника або виступу керівника зі стислою характеристикою роботи здобувача вищої освіти в процесі написання дипломної роботи;

оголошення секретарем екзаменаційної комісії рецензії на роботу;

відповідей здобувача вищої освіти на зауваження керівника роботи та рецензента;

оголошення голови екзаменаційної комісії про закінчення захисту здобувача вищої освіти.

У процесі публічного захисту кандидат на присвоєння освітнього ступеня бакалавра має показати уміння чітко і упевнено викладати зміст проведених досліджень, аргументовано відповідати на запитання та вести дискусію.

Доповідь здобувача вищої освіти має бути стислою, конкретною, повинна супроводжуватися презентаційними матеріалами, призначеними для загального перегляду. У доповіді потрібно розкрити:

актуальність теми дослідження;

мету, предмет, об'єкт, основні завдання, виконані в роботі;

сутність роботи, основні наукові рішення, отримані результати та ступінь виконання завдання;

висновки з отриманих результатів роботи.

Час для доповіді не має перевищувати 7 хв.

Головне завдання доповіді – детально та наочно проілюструвати ті чи інші твердження автора. Тому треба вчасно посилатися на відповідний матеріал, акцентувати на ньому увагу членів комісії.

Члени екзаменаційної комісії, присутні на захисті, ставлять доповідачу запитання з метою визначення рівня його спеціальної підготовки та ерудиції.

Після відповідей на запитання зачитують рецензію на дипломну роботу бакалавра. На зауваження рецензента здобувач вищої освіти має дати аргументовану відповідь.

Під час захисту ведуть протокол засідання екзаменаційної комісії. Окремо відзначають думку членів екзаменаційної комісії про практичну цінність і рекомендації щодо використання пропозицій автора.

Загальний час захисту – до 30 хв у середньому на одного здобувача вищої освіти.

Оцінювання дипломної роботи бакалавра проводять з урахуванням пропозицій у рецензії та на підставі результатів захисту роботи. Екзаменаційна комісія ухвалює вмотивоване рішення щодо кожного здобувача вищої освіти про присвоєння освітнього ступеня бакалавра. У процесі визначення оцінки враховуються:

змістові аспекти роботи (актуальність вибраної теми дослідження; спрямованість роботи на розроблення реальних практичних рекомендацій; відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням, висновків – завданням; наявність альтернативних підходів до розв'язання визначених проблем; рівень обґрунтування запропонованих

рішень; ступінь самостійності проведення дослідження; мову і стиль дипломної роботи; загальне оформлення);

якість захисту роботи (уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження; здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди; загальний рівень підготовки здобувача вищої освіти; володіння культурою презентації).

Рішення екзаменаційної комісії щодо оцінювання знань, виявлених під час підготовки та захисту дипломної роботи бакалавра, а також про присвоєння освітнього ступеня бакалавра та видачу документа про освіту ухвалюють на закритому засіданні відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. Під час однакового розподілу кількості голосів голос голови є вирішальним. Оцінювання результатів захисту дипломних робіт здійснюють за 100-бальною шкалою, прийнятою в університеті, й відображають у протоколі роботи екзаменаційної комісії.

Ухвалені екзаменаційною комісією рішення про присудження освітнього ступеня бакалавра менеджменту та видачу диплома бакалавра за результатами підсумкової атестації здобувачів вищої освіти оголошують після оформлення в установленому порядку протоколів засідань екзаменаційної комісії.

Дипломні роботи бакалаврів, які мають особливо вагомі практичні рішення та пропозиції, може рекомендувати екзаменаційна комісія до опублікування, а їх авторів – до виступів, повідомлень на науково-теоретичних чи науково-практичних конференціях, семінарах тощо.

Рекомендована література

Основна

1. Бутко М. Менеджмент інноваційної діяльності : навч. посіб. / М. Бутко, І. Бутко та ін. – Київ : Центр навч. літ., 2019. – 494 с.

2. Кодекс академічної доброчесності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf.

3. Менеджмент : підручник / С. Ю. Бірюченко, К. О. Бужимська, І. В. Бурачек та ін. ; за заг. ред. Т. П. Остапчук. ; Держ. ун-т «Житомир. політехніка». – Житомир : «Рута», 2021. – 856 с.

4. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/Polozhennya-pro-atestatsiyu-zdobuvachiv-vyshhoyi-osvity-HNEU.pdf.

5. Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти», Наказ Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-073-menedzhment-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti.

6. Регламент перевірки на унікальність академічних текстів здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ХНЕУ ім. С. Кузнеця навчально-методичним відділом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/1/Reglament-perevirky-na-unikalnist-akademichnyh-tekstiv.pdf.

7. Управління інноваціями та інвестиціями : навч. посіб. у схемах і таблицях. – 2-ге вид, допов. і перероб. – Львів : Львів. Держ. ун-т внутрішніх справ, 2022. – 296 с.

8. Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Л. С. Шевченко. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2019. – 155 с.

Додаткова

9. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для спец. 113 «Прикладна математика» освітньо-професійної програми «Наука про дані та математичне моделювання» / КПІ ім. І. Сікорського ; укладачі: С. О. Пермінова, Т. В. Лазоренко. – Електронні текстові дані (1 файл: 335 КБ). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 125 с.

10. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для спеціальності 113 «Прикладна математика» освітньо-професійної програми «Наука про дані та математичне моделювання» / КПІ ім. І. Сікорського ; уклад.: С. О. Пермінова, Т. В. Лазоренко. – Електронні текстові дані (1 файл: 335 КБ). – Київ : КПІ ім. І. Сікорського, 2021. – 125 с.

11. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент : підручник / П. П. Микитюк, В. Я. Брич, М. М. Шкільник, Ю. І. Микитюк. – Тернопіль : Екон. Думка ТНЕУ, 2019. – 518 с.

12. Сігаєва Т. Є. Венчурний капітал та його роль у розвитку інноваційних підприємств [Електронний ресурс] / Т. Є. Сігаєва, С. І. Петровська, С. І. Іванишин // Наукові перспективи. – 2024. – № 2(44). – С. 917–926. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32437.

13. Стимулювання діяльності менеджерів стратегічного рівня управління підприємствами [Електронний ресурс] : монографія / О. М. Ястремська, О. П. Куліков, А. С. Тутова. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. – 324 с. – Режим доступу : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30355.

14. Яловега І. Г. Новація, нововведення, інновація – семантика базових понять інноватики [Електронний ресурс] / І. Г. Яловега, Зуб С. С. // Фізико-математична освіта. – 2021. – Вип. 2(28). – С. 89–98. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25797.

15. Ястремська О. М. Новітні інноваційні освітні системи і технології в галузі менеджменту [Електронний ресурс] / О. М. Ястремська, О. В. Гудима, Ю. О. Єжелий та ін. // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична: Зб. Наук. праць з економічних та юридичних наук. – 2023. – Вип. 37. – С. 365–472. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30356.

Інформаційні ресурси

16. Кодекс законів про працю в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08

17. Міністерство праці та соціальної політики. – Режим доступу : http://www.mlsp.gov.ua.

18. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua.

19. Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : https://www.rada.gov.ua/.

Додатки

Додаток А

Зразок оформлення титульного аркуша дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ЛОГІСТИКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	Менеджмент
Освітня програма	Менеджмент інноваційної діяльності
Група	6.03.073.020.23.2

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему «Удосконалення інноваційної діяльності підприємства»

Виконав: здобувач вищої освіти Андрій КОВАЛЕНКО

Керівник: канд. екон. наук, доцент Інна АНДРІЇВСЬКА

Рецензент:

Харків – 2024

Додаток Б

Зразок оформлення подання голові екзаменаційної комісії

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Направляється здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти КОВАЛЕНКО Андрій до захисту дипломної роботи за спеціальністю 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент інноваційної діяльності» на тему «Удосконалення інноваційної діяльності підприємства».

Тему та керівника дипломної роботи затверджено наказом ректора №107-С від «01» лютого 2023 року.

Декан факультету: Володимир ВОВК

Довідка про успішність і відповідність вимогам ДСТУ

Здобувач вищої освіти КОВАЛЕНКО Андрій за період навчання на факультеті менеджменту і маркетингу з 2020 р. до 2024 року повністю виконав навчальний план за освітньою програмою з таким розподілом оцінок за: національною шкалою: відмінно – 92 %, добре – 8 %, задовільно – 0 %.

Секретар факультету: Інна КОЗЛОВА

Нормоконтроль: Анастасія КАЛИНА

Висновок керівника дипломної роботи

Здобувач вищої освіти КОВАЛЕНКО Андрій виконав дипломну роботу в повному обсязі та у задані терміни. Зміст роботи в цілому відповідає вибраній темі, розроблені заходи обґрунтовано. Стиль і мова викладення дипломної роботи відповідають вимогам, що ставлять до робіт такого рівня. Під час написання роботи було використано науково-методичні та нормативні джерела за темою дослідження, управлінську та статистичну звітність підприємства. Роботу виконано з використанням інформаційних технологій. За результатами дослідження було підготовлено тези доповіді «Інноваційна стратегія підприємства» на XVII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики» 25 листопада 2022 р. Дипломну роботу рекомендовано до захисту в ЕК.

Керівник роботи Інна АНДРІЇВСЬКА

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломну роботу розглянуто на засіданні кафедри менеджменту, логістики та інновацій, протокол № 18 від 30.05.2024 р. Здобувач вищої освіти КОВАЛЕНКО Андрій допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри:
Ястремська Олена Миколаївна
Диплом підписано КЕП
Сертифікат виданий АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
Серійний номер EU-00000000000000000000004

Додаток В

Структура реферату дипломної роботи

РЕФЕРАТ

Дипломна робота складається з … сторінок; … таблиць; … рисунків; … джерел літератури, розміщених на ... сторінках; ... додатків.

Мета роботи – ...

Об’єктом дослідження є процес….. Предметом дослідження є…...

У розділі 1 дипломної роботи досліджено …….

У розділі 2 проведено комплексний аналіз діяльності…….

У розділі 3……...

Ключові слова: (не менше ніж п’ять).

Рік виконання роботи – 2024 р.

Рік захисту – 2024 р.

Зміст

Вступ.....3
Загальні положення 5
Вимоги до структури дипломної роботи 8
Вимоги до змісту розділів дипломної роботи 9
Оформлення дипломної роботи.....18
Порядок подання і захисту дипломної роботи 32
Рекомендована література.....37
Додатки.....40

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні рекомендації до написання дипломної роботи

для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент інноваційної діяльності» першого (бакалаврського) рівня

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Геращенко** Інна Миколаївна

Відповідальний за видання *О. М. Ястремська*

Редактор *Н. Г. Войчук*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2024 р. Поз. № 57 ЕВ. Обсяг 44 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61165, м. Харків, просп. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.